

Prof. Alexandru Porțeanu

In memoriam

A trecut la cele veșnice istoricul Alexandru Porțeanu, un bun cunoscător al realităților din sud-estul Transilvaniei și un mare prieten al românilor din Arcul Intracarpatic.

Membrii Centrului European de Studii Covasna-Harghita, împreună cu cei ai Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, cu partenerii și colaboratorii acestora au aflat cu adâncă tristețe de trecerea la cele veșnice a distinsului om de știință și cultură Alexandru Porțeanu - istoric, profesor universitar doctor, cercetător, autor de manuale școlare, publicist, instrumentist (vioară). Cunoscutul istoric a fost, timp îndelungat, implicat benefic în activitatea desfășurată de cercetătorii români din Arcul Intracarpatic, pentru cunoașterea și promovarea istoriei, culturii, tradițiilor și realităților specifice acestei zone.

De fiecare dată, la manifestările organizate de noi, profesorul Alexandru Porțeanu a fost însoțit de doamna profesor Rodica Porțeanu, prezentând comunicări pe teme valoroase, cu precădere din istoria modernă și contemporană a Transilvaniei.

S-a născut la 11 ianuarie 1934, în Oradea. A urmat Școala Primară „Andrei Mureșanu” Brașov, Liceul „Andrei Șaguna” Brașov (1944-1947) și Liceul „Emanoil Gojdu” Oradea (1947-1951). În 1956, a absolvit Facultatea de istorie a Universității București. În paralel, a urmat și Secția de Muzicologie a Conservatorului „Ciprian Porumbescu” București (1954-1957); a obținut pregătire muzicală de instrumentist (vioară). Încă de pe băncile liceului, din anul 1949, a debutat în publicistică cu cronici, îndeosebi, muzicale, dar și literare, teatrale. În 1975, a obținut titlul de Doctor în științe istorice la Universitatea București, având conducător științific pe Acad. C. C. Giurescu.

Istoricul Alexandru Porțeanu, în cei peste 60 de ani de activitate pusă în slujba culturii și a

cercetării istoriei naționale, este autor a peste 350 lucrări științifice, între care, coautor la sinteze, tratate, manuale, precum: *Istoria României. Compendiu* (1968-1971, trei ediții, plus două ediții în străinătate), *Tratatul de Istoria Românilor* (Academia Română), *Manualul de istorie pentru cl. a XII-a liceu* (1968-1979), *Tratatele de Istoria Militară a Poporului Român*, *Istoria Statului și Dreptului Românesc*, *Bibliografia Istorică a României (sec. XIX)*, volume sau publicații de documente ș.a.

Cercetătorul Alexandru Porțeanu este autor a peste 200 studii științifice și a circa 100 articole științifice de specialitate, a peste 400 comunicări științifice, conferințe sau expuneri. A desfășurat o susținută activitate publicistică și de educație istorică largă (articole în presă și în reviste culturale, conferințe, expuneri, lecții, cuvântări, Radio, TV).

La Facultate, s-a format, inițial, în specialitatea Istorie universală medie, cu accent pe Istoria medie a Transilvaniei, lucrarea de licență fiind despre „Formarea clasei iobage în Transilvania (sec. XI-XIII)”, sub îndrumarea Acad. A. Oțetea. La Institutul de istorie „Nicolae Iorga” al Academiei, a debutat cu cercetări privind epoca destrămării feudalismului, apoi, a dobândit specializarea de bază ca istoric al epocii moderne, ulterior, cu anumite incursiuni în domeniul Istoriei contemporane. Cea mai importantă parte a acestor activități abordează istoria unității naționale românești, culminând cu Marea Unire din 1918, fiind printre cei câțiva pionieri ai cercetărilor în arhivele Marii Uniri, deschise, exclusive, pentru acel grup, la începutul anilor 1960.

În anul 1985, a fost distins cu Premiul Academiei Române pentru contribuția înnoitoare adusă în lucrarea „Unitatea națională a românilor în epoca modernă”.

A fost, timp de aproape patru decenii (1973-2010), membru, secretar, vicepreședinte al Comisiei Mixte de Istorie Româno-Ungară. A fost principalul factor al includerii Comisiei, în 1994, în Pactul de Stabilitate în Europa, cea mai importantă realizare a Comisiei.

A participat la două dintre Congresele mondiale de istorie (C.I.S.H.), la conferințe și la alte reuniuni științifice internaționale, cercetări în arhive și biblioteci din străinătate.

Istoricul Alexandru Porțeanu a fost profesor asociat la Facultatea de Istorie a Universității București, Academia de Studii Economice, Universitatea Politehnică București, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, cu mai multe cursuri și seminarii de Istorie economică, Istorie generală, cursuri speciale, cursuri de masterat, precum și în comisii de doctorat, la universități din București și din țară.

Prof. dr. Alexandru Porțeanu a continuat colaborarea cu Academia Română (la revista *Academica*, *Memoriile Secției de Științe Istorice* ș.a.), iar, în anul 2018, a colaborat la câteva lucrări pentru *centenarul Marii Uniri*.

Alexandru Porțeanu este și fondatorul Asociației Foștilor Refugiați (AFOR 1940-1947), care desfășoară o activitate notabilă în domeniul Drepturilor Omului, el însuși fiind refugiat în perioada 1940-1947, la Brașov. AFOR încearcă să promoveze conceptul Marelui Refugiu Românesc,

caracterul național unitar al acestuia. A fost prezent în viața publică și a susținut interesele celor peste 120.000 de foști refugiați.

Istoricul Alexandru Porțeanu a participat, cu regularitate, la numeroase manifestări cultural-științifice, organizate la Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc, Toplița, Izvorul Mureșului, precum și în alte zone din țară (Brașov, Bihor, Arad etc.), fiind un bun cunoscător al realităților din sud-estul Transilvaniei, din Transilvania, Banat ș.a., al relațiilor româno-maghiare, al unor evenimente deosebite sau personalități istorice.

După 1990, prof. dr. Alexandru Porțeanu a procedat constant la reevaluarea critică constructivă a domeniului cercetării istorice, pe baza competenței și experienței sale profesionale, promovând, stăruiitor, adevărul istoric privind unele deformări din trecut și elaborând studii diverse, cu preocupări conceptuale înnoitoare, privind conștiința istorică a societății de azi și de mâine.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace, iar, pe noi, să ne învrednicească pentru a-l pomeni după datina străbună!...

*Dr. Ioan Lăcătușu, cercetător asociat
Centrul European de Studii în
Probleme Etnice al Academiei Române
Dr. Magdalena Albu,
cercetător științific gr. III*